

kirjaamo@mmm.fi

Lausunto; Hallituksen esitysluonnos laiksi eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/33315/2023

ympäristölakimies Nina Mattila 30.1.2024:

Hallituksen esitysluonnoksesta laiksi eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta on mahdollisuus antaa lausunto 31.1.2024 mennessä. Turun Ympäristöterveys lausuu seuraavaa:

Ehdotetun lain 1 §:n mukaan ”Tämän lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä kansanterveyttä erityisesti varmistamalla eläinlääkäripalvelujen laatu sekä turvaamalla *julkisen vallan toimenpitein* yhdenvertaiset, toimivat ja kohtuuhintaiset eläinlääkäripalvelut koko maassa.” Muutoksella korostetaan, että kunnilla olisi tarvearviointin kautta velvollisuus varmistaa laissa säädettyjen välttämättömien peruspalvelujen saatavuus siinäkin tapauksessa, että kunnat eivät itse kaikilta osin järjestäisi näitä palveluja.

Ehdotetun lain 8.1 §:ään on listattu ”Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut, jotka turvataan *tarvittavilta osin* julkisen järjestämismallin kautta.” Ehdotetun lain 9 §:n mukaan ”Kunkin järjestäjän järjestämismallin laajuus määräytyy alueellisten tarpeiden perusteella ottaen huomioon, mitä tässä pykälässä säädetään. Järjestäjän tulee järjestää 8 §:n mukaiset palvelut ainakin elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävillä eläimillä. Lisäksi tulee järjestää sellainen eläimen äkillisen ja vakavan sairastumisen, vahingoittumisen tai sairauden vaikeutumisen edellyttämä välitön arviointi ja hoito, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai eläimen merkittävää kärsimystä, sekä eläimen lopetus eläinsuojelullisin perustein (kiireellinen eläinlääkäriapu). Muut 8 §:n mukaiset palvelut kuuluvat järjestämismalliin siltä osin kuin niiden järjestäminen on tarpeen kyseisten palvelujen riittävän ja kohtuuhintaisen alueellisen saatavuuden sekä 2 momentissa mainittujen ja muiden järjestäjälle tässä laissa säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaamiseksi. *Järjestämismalliin kuuluvien eläinlääkäripalvelujen mitoituksessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjotut palvelut.*”

Ympäristöterveys katsoo, että ehdotuksessa on hyvää se, että ehdotus korostaa kuntien mahdollisuutta tarvearviointiin. Isoissa kaupungeissa on yleensä runsaasti tarjolla yksityisiä eläinlääkäripalveluja. Lausuntopyynnössä tulisi tuoda selkeästi esille, että tarvearviointin lopputuloksena voi olla, ettei kunnan tarvitse lainkaan tuottaa peruspalveluja pieneläimille itse tai hankkia niitä yksityisiltä toimijoilta, jos virka-aikana toimivia yksityisiä toimijoita on alueella runsaasti. Kohtuuhintaisuuden määrittely on kuitenkin ongelmallista. Ehdotetun lain 15 §:n mukaan ”Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa säädetystä maksujen kohtuullisuudesta koskevasta vaatimuksesta asettamalla maksujen enimmäismäärät niiden julkiseen järjestämismalliin kuuluvien eläinlääkäripalvelujen osalta, joita pidetään eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ja kansanterveyden turvaamisen kannalta keskeisimpinä.” Kohtuuhintaisuuden tarkempi määrittely on toivottavaa.

Ehdotetun lain 17 §:n mukaan ”Järjestäjän tuottamiin eläinlääkäripalveluihin ei sovelleta, mitä muualla laissa säädetään velvollisuudesta antaa kilpailutilanteessa markkinoilla harjoitettava toiminta osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi.”

Ympäristöterveys pitää ehdotettua muutosta hyvänä ja muutos voi osaltaan lisätä mahdollisuuksia toteuttaa eläinlääkäripalveluja kunnan omana toimintana.

Ympäristöterveys katsoo, että lain vaikutusarvioinnissa tulisi kuitenkin nostaa esille nykyinen vakava eläinlääkäripula. Kuten lakiehdotuksen perusteluissa todetaan, Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään korostanut, että kuntien tehtävistä säädettyinä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (PeVL 16/2014 vp, s. 2/II ja siinä mainitut lausunnot). Eläinlääkäripula näkyy käytännössä siten, että kunnat joutuvat ostamaan päivystys- ja muita palveluita yksityisiltä tahoilta ja kilpailutuksessa tarjouksen saattaa jättää vain yksi yksityinen toimija, joka voi hinnoitella palvelun täysin haluamallaan tavalla. Jos kuntien velvollisuus on huolehtia, että

palvelut säilyvät eläimien omistajille kohtuuhintaisina, kunta joutuu maksamaan entistä enemmän yksityiselle toimijalle, jotta hinnat pysyvät kohtuullisina. Todellisen eläinlääkäripulan vuoksi toiminnan järjestäminen kunnan omana toimintana on haastavaa.

Lakiehdotuksen perusteluissa todetaan, että ehdotettu laki merkitsee, että kuntien tulee tehdä ennen lain voimaantuloa päätökset eläinlääkäripalveluja koskevien järjestämisvastuiden laajuudesta sekä toteuttaa järjestämisvastuun ulkopuolelle jäävien palvelujen markkinaperusteinen hinnoittelu.

Ympäristöterveys arvioi, että ottaen huomioon palveluiden kilpailutukseen tarvittava aika ja vakava eläinlääkäripula, kunnilla tulee olemaan haasteita toteuttaa edellytetyt toimenpiteet ajoissa.

Päivi Nurmi
Ympäristöterveyspäällikkö